

שפתם⁴¹.

ומקשינן: והא קתני בברייתא: "יוונית ליוונים", משמע דליוונים — אין, יצא, אבל לכולי עלמא — לא?

ומתרצינן: אינהו, רב ושמואל, דאמור ברבן שמעון בן גמליאל. דתנן: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית, חזינן דסבירא ליה דיוונית — לכל כשרה.

ומקשינן: אם כן, לימרו רב ושמואל: הלכה ברבן שמעון בן גמליאל?

ומתרצינן: אי הוו אמרי הלכה ברבן שמעון בן גמליאל, הוה אמינא, הני מילי בשאר ספרים, אבל במגילה דכתיב בה: "ככתבם", אימא דלא יצא אם כתבה יוונית, קמשמע לן דיצא⁴².

שנינו במשנתנו: והלועז ששמע אשורית יצא וכו'.

ומתרצינן: הא דמתניתין לא דמיא אלא להא ברייתא, דתניא: קראה גיפטית — לגיפטים, עברית — לעברים, עילמית — לעילמים, יוונית ליוונים — יצא. דבמתניתין נמי בכהאי גוונא מיירי, שקראה ללועזות. דתנן: "אבל קורין אותה ללועזות בלעז".

ותמהינן: אי הכי, רב ושמואל, אמאי מוקמי לה למתניתין בלעז יוונית דווקא, לוקמה בכל לעז, דהא דין זה בכל לשון הוא, דאם קראה לאותם שמדברים בלשון זו — יצא!?

אלא, הדרינן בן. באמת מתניתין — אף בברייתא, ומיירי בכל לשון, שאם קראה בלשון גיפטית למדיים — לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות — בלעז שלהם. ואין מחלוקת בין הברייתות, ומתניתין — כתרוייהו. וכי איתמר דרב ושמואל — בעלמא איתמר, ולא אמתניתין. והכי איתמר: רב ושמואל דאמרי תרוייהו: לעז יווני⁴⁰ — לכל כשר, ואפילו לאותן שאינה

הוא, שקרא יעקב למזבח — על שם הנס.

ועיי' בפ' הרמב"ן על התורה שהארץ בזה, וכתב שיש בענין זה סוד גדול, והוא רמז למה שאמרו חז"ל שאיקונין של יעקב חקוקה בכסא הכבוד.

40. כתב בשו"ת הריב"ש [סי' מ"ה], דהאי דאמרינן במס' סוטה [מ"ט ע"ב], דאמרו חכמים: "ארור אדם שילמד לבנו חכמת יוונית" [עיי"ש כל המעשה], אין הכוונה ללשון יוונית עצמה. דהא אמרינן הכא, דאדרבה, לעז יווני — לכל כשר!

אלא, דחכמת יוונית היא, לדבר בלשון יווני בחידות ובלשון סתום, שלא יבינו אותו ההמון, רק אותם שלמדו והורגלו באותן החידות.

ורש"י במנחות [ס"ד ע"ב] כתב, דחכמה

יוונית — היינו רמזות. וכתב הריב"ש, דנראה דכוונתו, שלא היו מוציאים הדיבור בלשון, אלא שהיו רומזים בידיהם או באצבעותיהם וכו'. עיי"ש.

41. כתב הריב"ש, דכל היכא דשרינן לשון שרינן נמי כתב. מיהו מסתבר דלא קפדינן בהאי אתגין ולפופות ועקומות ומוקף גויל, אלא בכתב הקדש בלבד.

ומשמע מדבריו, דמגילה הכתובה בלשון אשורית, צריכה תיג כס"ת. אמנם הטור [בס"ת תרצ"א] כתב בשם בה"ג דאין צריכה תגין. וכ"כ בחי' הר"ן ובמאירי. אבל הרמ"א [שם סק"ב] כתב, דנהגו לתייגה.

42. ברש"י על המגילה, על הפסוק: "ככתבם